

FŐIGAZGATÓ

NKA Közgyűjtemények Kollégiuma 505110/00983 számú pályázat szakmai beszámoló

Az NKA Könyvtárak és Levéltárak Kollégiuma 2024. évi Pályázat fővárosi maradandó értékű magániratok és egyedi dokumentumritkaságok megvásárlására című kiírásán Budapest Főváros Levéltára 208110/00025 azonosítójú pályázata 1 800 000 Ft-os támogatást kapott. A pályázat teljesítésére 2025 folyamán egy éves hosszabbítást kértünk, ezalatt a megváltozott struktúrában az NKA Közgyűjtemények Kollégiumához került a pályázat, amelynek új azonosítója 505110/00983 lett.

A pályázaton elnyert összegből részben árverési, részben magánszemélyektől történt vásárlás útján hét új magánirati (személyi és családi) fondot, egy fotógyűjteményt, továbbá huszonhárom egyedi dokumentumritkaságot tudtunk gyarapítani.

I. Árverés útján négy kisebb személyi fondot szereztünk meg, amelyek a következők:

XIV.387 Dr. Telkes Zsuzsanna és Fludorovics Edéné sz. Bozó Terézia tanárnők fényképhagyatéka

A fond eredete két budapesti középiskolai tanárnőhöz köthető: dr. Telkes (Teszár) Zsuzsannához (Budapest, 1906 – Budapest, 1992?), valamint Fludorovics Edéné sz. Bozó Teréziához (Erzsébetfalva, 1920 – Budapest, 1993). Eredetileg tanár-diák viszony fűzte őket egymáshoz az 1940-es évek elején, majd élethosszig tartó szoros barátság alakult ki közöttük, több időszakban is együtt éltek. Kapcsolatuk mély vallásosságon alapult, amely viszony együttlakással kísérve az államszocializmus alatti vallásosság speciális formájának tekinthető. A hagyaték kevertsége kettőjük fényképeivel és töredékes irataival ennek a szoros barátságnak és összetartozásnak a lenyomata, amely közös fényképek és levelek formájában is nyomot hagyott. Ugyanakkor a fond egyrészt Telkes Zsuzsanna részéről a felmenők, azaz a Teszár–Telkes–Marschall–Feiser családok fényképeit, másrészt saját életét kísérő fényképeket tartalmaz nagyobb arányban, döntően az 1870-es évektől az 1940-es évekig. A felmenők a magániratgyűjtés látókörében ritkán felbukkanó piaci kis- és nagykereskedő, illetve vendéglős közegbe tartoztak, ami a vallásos alapokon nyugvó együttélés szocializmus alatt fenntartása mellett a fond másik kiemelkedő történeti értékét adja. A Teréz- és Józsefvároshoz kötődő, részben vendéglős, részben piaci húsáros Teszár–Marschall–Feiser család jól azonosíthatóan jelenik meg az 1860-as évektől az 1920-as évekig terjedő időszakban készült családi fényképeken.

XIV.391 Szenté József építőmester töredékes iratai

Az irathagyaték-töredék Szenté (Singer) József (Kemendollár, 1890 – Tokodaltáró, 1974) építőmester Budapesten töltött tanulási-képzési időszakához köthető, az 1907–1915 közötti évekből. A budapesti felső építő ipariskolában tanult, 1906 és 1908 között végezte a II. és III. osztályt. Építőmesteri képesítő bizonyítványát 1915-ben szerezte meg. Budapesten végzett tanulmányai után azonban nem telepedett meg a fővárosban, hanem vidéken teremtett egzisztenciát. Iskolai bizonyítványok, ruházkodási számlák, egy 1913-as részletes kiadási feljegyzés, katonáskodással kapcsolatos irat maradt fenn utána, valamint az irategyüttes meghatározó csoportjaként levelezés. Ez utóbbi szüleitől, testvéreitől, más rokonaitól, valamint szerelmétől, barátaitól, ismerőseitől kapott leveleket tartalmaz 1914–1916-ból.

XIV.393 Wolf Sándor adóhivatali tiszt családi levelei

A fond Wolf Sándor adóhivatali tiszt családi leveleit tartalmazza (47 db levél). A levelezés egy Nagykanizsa melletti, palini bérlő-gazdálkodó családhoz kötődik, Budapesthez az egyik családtag, Wolf Emília személye révén kapcsolódik, aki szülőhelyétől távolra kerülve Pesten töltött be állást az 1870-es évek elején. Ebben az időszakban a Ferencvárosban, a Rákos utca 11. szám alatt lakott. Wolf Sándor az 1870-es évek közepén Szepsiben szolgált, az 1900-as évek elején viszont már biztosan visszakerült Somogyba, a kaposvári pénzügyigazgatóság titkára volt. A levelekben Wolf Sándor Palinban gazdálkodó apja, valamint az ország különböző részeibe szétszóródó testvérei jelennek meg. A fiútestvérek közül Wolf Sándor kitűnt hivatali állásával, a többiek a gazdálkodásnál maradtak. A levelek a családi kapcsolatfenntartás eszközeiként a megélhetés körül forognak, legyen az hivatali állás vagy gazdálkodás, s emellett az egzisztencia másik pilléréként a házasságkötés témája jelenik meg bennük.

XIV.403 Sajó Sándor tanár, tankerületi főigazgató és költő iratai

Az irategyüttes Sajó Sándor Sándor (Ipolság, 1868 – Budapest, 1933) gimnáziumi tanár, igazgató és költő tanári és szakmai, illetve irodalmi közéleti tevékenységéhez kapcsolódik. Sajó Sándor a budapesti tudományegyetemen 1895-ben nyert tanári oklevelet. Az 1891-től betöltött vidéki állások után 1903-ban Budapestre helyezték. 1903 és 1917 között a III. kerületi állami főgimnázium magyar–latin tanára volt, 1917-től 1930-ig pedig a kőbányai Szent László Reálgimnázium igazgatói posztját töltötte be. 1921-ben tankerületi főigazgató lett. Az Országos Középiskolai Tanáregyesület főtitkára, a Magyar Tanárok Nemzeti Szövetségének pedig elnöke volt. Tagja volt a Kisfaludy Társaságnak, a Szent István Akadémiának, valamint az Irodalomtörténeti Társaságnak. 1930-ban vonult nyugalomba, a Magyar Tudományos Akadémia 1932-ben választotta levelező tagjává. Az irategyüttes egynegyedét az életútjához kapcsolódó hivatalos iratok alkotják: iskoláztatás-képzés;

1139 Budapest Teve utca 3-5. ☒1554 Budapest Pf.: 41.

Telefon: 298-7517, KRID: 418971718, E-mail: foigazgato@bparchiv.hu

tanári alkalmazás és előmenetel (kérelmek, kinevezések, áthelyezések, fizetési ügyek, érettségikkel és tankönyvbírálatokkal kapcsolatos megbízások); I. világháború alatti katonai szolgálat; lakásügyek; pénzügyek; elhalálozásával kapcsolatos iratok. Az iratok háromnegyedét viszont a levelezés teszi ki, döntően Sajó Sándor levelezése 1896 és 1933 között, kis részben pedig felesége levelezése a Sajó Sándor halála utáni évekből (1930-as évek–1940-es évek eleje). A levelezés meghatározó részét a tanártársaktól kapott levelek, valamint a szakmai és az irodalmi közélethez kötődő levelek teszik ki (Várdai Béla tanár-irodalomtörténész, Négyesy László irodalomtörténész, Sziklay Aladár gimnáziumigazgató jelenik meg többek között). A tanártársaktól vidékről érkezett levelek a tanári élet mindennapjairól adnak képet, a tanári kapcsolatrendszer, az álláshoz jutás és a szakmai közélet, illetve politizálás működésébe világítanak be a 19. század végétől a két világháború közötti időszakig. A levelek jellegzetes csoportját alkotják a protekciókérések, valamint a Sajó Sándor által betöltött tanári közéleti posztokhoz és egyesületi élethez kötődő levelek. Külön halmazt képeznek irodalmi tevékenységéhez és irodalmi közéleti szerepvállalásához köthető levelek, továbbá a családi levelek.

II. Magánszemélyektől, illetve cégektől történt vásárlással egy nagyobb terjedelmű családi, és egy nagyobb, valamint egy kisebb terjedelmű személyi fondot hoztunk létre.

XIII.107 A Szécsi–Deutsch család és Varsányi Irén iratai, valamint dr. Borsos József fővárosi mérnök iratai

Az irategyüttes dr. Szécsi Ferenc ügyvéd, közjegyző, a Vígszínház legnagyobb alapító részvényese és egyben első dramaturgia, valamint sógornője, Varsányi Irén színésznő családjának töredékes irathagyatékát tartalmazza. Ez az első olyan családi fondunk, amely a fővárosi zsidó felső középosztályhoz kapcsolódik. A fond az izraelita Szécsi (Schönberg)–Deutsch család két generációját fogja át, amit a felmenők töredékes iratai egészítenek ki. A Deutsch-ágon Tolna megyei izraelita család a családi fondjaink között ritkán megjelenő alföldi zsidó családok körébe tartozik. Az ugyancsak izraelita Szécsi-ág (1893-ban Schönbergről magyarosítva) már a 19. sz. közepén Pesthez kötődött: dr. Schönberg Ármin köz- és váltóügyvéd, a Magyar Izraelita Kézmű- és Földművelési Egylet ügyésze, elnöke, valamint fővárosi bizottsági tag 1859-ben Pesten kapta meg ügyvédi kinevezését, és itt alapított családot. A család Deutsch-ága a budapesti vállalkozó zsidó felső középosztály reprezentánsa. Ez az ág házasságai révén a nagypolgársághoz kapcsolódott: a földbirtokossá váló izraelita Györgyey családhoz, valamint – részben rajtuk keresztül – a budapesti vállalkozói elithez: a Beimel, a budai Goldberger és távolról a tornyai Schossberger családhoz. Maga Deutsch Lajos (Bonyhád, 1839–1895) Haas Jakabbal alapított közös céget vasútépítési vállalkozásként. Egyik lánya Györgyey Illés tápiógyörgyei földbirtokoshoz, másik lánya, Deutsch Adrienne pedig dr. Schönberg Ármin fiához, dr. Szécsi (Schönberg) Ferenchez ment feleségül.

A Deutsch családhoz képest a Szécsi család nem a vállalkozói, hanem az értelmiségi irányt képviselte (ügyvédi, mérnöki, orvosi, tanári pályák). A családi irategyüttes egyfelől dr. Szécsi Ferenc ágán bontakozik ki dr. Schönberg Ármintól dédunokájáig, Szécsi Mártáig bezárólag, másfelől dr. Schönberg Ármin másik fia, Szécsi Illés vezérigazgató (Magyar Kerámia Gyár Rt.) és felesége, Varsányi Irén (Győr, 1877–Budapest, 1931) színésznő ágán. Dr. Schönberg Ármin (1830–Budapest, 1891) ügyvéd és fia, dr. Szécsi (Schönberg) Ferenc (Pest, 1861–Budapest, 1941) ügyvéd és pesterzsébeti közjegyző (egyben a Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének elnökhelyettese) után csak szórványosan őrződtek meg iratok, míg Szécsi Illés ágán iratok nem, csak fényképek maradtak fenn (ezen az ágon iratok csak vejük, dr. Borsos József után őrződtek meg). A hagyaték döntő részét Szécsi Gábor (Siófok, 1895–Budapest, 1971) gépészmérnök, Ganz gyári igazgatóhelyettes, felesége, dr. Lakatos Márta bőrgyógyász, valamint lányuk, Szécsi Márta (Budapest, 1931–2022) tanárnő iratai alkotják (iskoláztatás-képzés, alkalmaztatás elsősorban). Nem annyira a családtagok életútja követhető nyomon azokban, hanem inkább egy-egy élethelyzethez vagy történeti időszakhoz köthető forrástípus jelenléte a meghatározó: a 19. század közepéről az asszimilálódó zsidó család közegéből megőrzött iratok; szerelmes levelezés az 1920-as évekből; 1929 és 1938 között vezetett vendégeknylv, amely a család kapcsolathálójába enged bepillantást; 1943 és 1949 között vezetett kamaszkori naplók, amelyek a zsidóüldözés, majd Budapest ostromának és az orosz hadsereg megérkezésének körülményeit is magukba foglalják; valamint egy 1944. március 19. és 1945. február 4. között vezetett napló gépelt átirata.

Gazdag anyagot képez a családi fényképgyűjtemény, melyben négy generáció jelenik meg az 1860-as évektől kezdve. A családi fényképek egyik egységét Varsányi Irén színésznői pályájához és családi életéhez kötődő képek alkotják (részben digitális másolatban). Jelentős mennyiségű fotóalbum is részét képezi a gyűjteménynek. Varsányi Irén családi albumai mellett ezek legértékesebb csoportját dr. Borsos József fővárosi mérnök, műegyetemi tanár és tanszékvezető 1929 és 1939 között készült 10 db utazási fotóalbuma és az azokhoz kapcsolódó 18 db útinapló alkotja, valamint a budapesti hidak II. világháború utáni újjáépítéséről fényképekkel, képeslapokkal, újságkivágatokkal összeállított emlékalbum, egyedi, feltehetően a felújítási munkák során, a munkaterületen készült felvételekkel.

Dr. Borsos József (Sátoraljaújhely, 1901–Budapest, 1981) Szécsi Illés és Varsányi Irén lányával, Szécsi Terézzel (1907–1971) kötött házasságot. Apja a szolnoki királyi ügyészség elnöke volt. Borsos József 1925 végétől állt a főváros szolgálatában, de ezzel párhuzamosan műegyetemi oktatói tevékenységet is végzett. Mélyépítési és közművekkel kapcsolatos feladatokkal foglalkozott, a II. világháború után a Duna-hidak újjáépítésének egyik irányítója volt, s az árvízvédelem újjászervezését vezette. 1951-től a Fővárosi Mélyépítési Beruházási Vállalat vezérigazgatói posztját töltötte be. Fővárosi szolgálata 1954-ig tartott, amikor is műegyetemi tanárrá és a Városgazdasági

Tanszék vezetőjévé nevezték ki. A tanszéket 1960-ig vezette, 1957 és 1959 között pedig rektorhelyettes is volt. 1971-ben ment nyugdíjba.

Az utazási albumok és útinaplók egy nagypolgári életformára törekvő házaspár életmódjára adnak rálátást évenkénti, félévenkénti rendszerességű utazásaik révén, amelyek két fő iránya Olaszország és Ausztria volt. Külön album és útinapló kapcsolódik 1931 őszi nászútjukhoz, valamint Borsos József szakmai útjaihoz a nemzetközi utügyi kongresszusokra. Különleges változatát jelentik utazásaiknak az 1933-ban, 1934-ben és 1937-ben tett Földközi-tengeri hajóútak, amelyek során Franciaországba, Spanyolországba, Dalmáciába, É-Afrikába és Görögországba jutottak el. A naplónak köszönhetően nemcsak utazásaik időtartamát és célpontjait, utazási, szállásválasztási, hegymászási, étkezési, szórakozási szokásaikat ismerhetjük meg, hanem az utak költségeit is.

XIV.397 Patachich Iván és felesége levelezése

Patachich Iván (Budapest, 1922–Budapest, 1993) a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zeneszerzés szakán tanult. 1943–1947 között az Állami Operaház korrepetitora, 1947–1948-ban a Vígopera karigazgatója, 1951–1952-ben a Madách Színház karmestere, 1952-től 1987-ig pedig a MAFILM zenei vezetője volt. 1976–1977-ben elektroakusztikai tanulmányokat folytatott az Utrechti Egyetemen, és Magyarországon elsőként komponált elektroakusztikus zenét. 1971-ben Budapesten létrehozta az EXASTUD (Experimentum Auditorii Studii) nevű elektronikus-zenei stúdiót. Művei legfőképp elektronikus zeneművek, továbbá operák, balettok, versenyművek, szimfonikus és kamarazenék, dalok, kórusok, rádió- és tévéjáték-zenék, színpadi kísérőzenék. Elsősorban külföldön aratott nagyobb sikereket. A levelezés mintegy 200 levélből és többszáz levelezőlapból áll az 1940–1970-es évekből. Családtagok, barátok, kollégák, pályatársak levelei is megtalálhatók közöttük a világ minden tájáról, részben magán-, részben szakmai jellegű levelezés.

XIV.408 Balogh Éva manöken, reklámfelelős iratai

Balogh Éva (Budapest, 1947) 1970 és 1975 között folytatott manöken tevékenységet a Magyar Hirdető, a Divatáru Nagykereskedelmi Vállalat és a Fővárosi Kézműipari Vállalat kötelékében, divatbemutatókon és reklámfotókon szerepelt. Az irategyüttes magját a 150 db reklámfotó alkotja az 1970-es évek végéről: divatbemutatókon készült felvételek, képesújságokba szánt divatfotók, egyéb reklámfotók. A fond történeti forrásértéke azonban túlmegy ezen, s egy női életpálya képét adja ki a Kádár-rendszer és a törést hozó rendszerváltás időszakának összefüggéseiben. Ugyanakkor a családi háttérként kirajzolódó alföldi napszámos-zsellér közeg a családi iratok révén ritkán elérhető társadalmi csoport mozgásaira is rálátást ad.

Az irategyüttes négy meghatározó részből áll:

1139 Budapest Teve utca 3-5. ☒1554 Budapest Pf.: 41.
Telefon: 298-7517, KRID: 418971718, E-mail: foigazgato@bparchiv.hu

- Balogh Éva manöken fényképeinek sorozata (150 fotó), valamint manöken időszakához kapcsolódó reklámképek, újságkivágatok;
- életútját kirajzoló iratok (iskoláztatás, képzés, alkalmaztatás);
- az Energiafelügyeletnél 1983 és 1991 között végzett reklámfelelősi munkájához kapcsolódóan az 1980-as években lefutott állami energiatakarékossági kampányra vonatkozó iratok;
- családi iratok, döntően édesapja után megőrzött kis mennyiségű irat, anyakönyvi kivonatok és családi fényképgyűjtemény.

Balogh Éva közgazdász technikus végzettséggel és képesített könyvelő, vállalati tervező és statisztikus oklevéllel adminisztrátori munkaköröket töltött be különböző vállalatoknál. 1970–1971 folyamán a Magyar Hirdetőnél dolgozott, itt kezdett el manökenként tevékenykedni. 1973-ban a Divatáru Nagykereskedelmi Vállalattal állt szerződéses munkaviszonyban, majd 1974–1975-ben a Fővárosi Kézműipari Vállalat Központjába került. Mindkét helyen propagandaelőadói beosztásban dolgozott, reklám-szaktanfolyamokat végzett el, és divatbemutatókon szerepelt. 1974-ben elvégezte az Állami Artistaképző manökenképző tanfolyamát, így képesített manöken és fotómodell lett. 1975-ben, miután a vállalat megszüntette a manöken státuszt, szabadúszó tevékenységre pedig nem vállalkozott, manöken pályafutása lezárult. 1978 és 1983 között a Nehézipari Minisztérium Javító és Szolgáltató Üzemének volt a rendezvényfelelőse, majd 1983-ban az Állami Energetikai és Energiabiztonságtechnikai Felügyelethez került. E munkakörében 1986–1987-ben a lakossági energiatakarékossági reklámkampány kidolgozásával és lebonyolításával bízták meg. Az olajválság hatására 1978-tól kezdett el az állam népszerű célú energia-takarékossági reklámokat, kisfilmeket készíteni (Forgó Morgó figura), majd 1983-ban új kampányt indítottak, ennek képezte részét Balogh Éva megbízása az országos propagandakampány vezetésével. Ebben a szakaszban született meg a Walaki-figura, gyerekrendezvényekkel (Petőfi Csarnok), reklámanyagokkal, animációs tévéfilmsorozattal. Az iratok a Kádár-rendszer utolsó évtizedének pártállami reklámozási gyakorlatait, működési mechanizmusait mutatják meg. Az Energiafelügyeletnél a rendszerváltással megszűnt az állása, 1991-ben elbocsátották. Munkanélkülivé válva stabil egzisztenciát nem tudott kialakítani, így a rendszerváltás számára egzisztenciavesztéssel járt. Ebben az időszakban közreműködött az 1991-ben induló Uborka elnevezés alatt futó, az Aladin Filmstúdió által gyártott politikai bábkabaré elkészítésében.

Családi háttérét illetően az irategyüttesben kirajzolódik édesapja, Balogh János rendőr, majd segédmunkás életpályája is, aki után iskoláztatási, alkalmaztatási, katonai szolgálattal, valamint lakhatással kapcsolatos iratok őrződtek meg. Az anyakönyvi kivonatoknak köszönhetően több generációra visszamenően rekonstruálható a debreceni református napszámos-zsellér háttér, családi fényképekkel kísérvé. Balogh János (Orosháza, 1919–Budapest, 1984) alföldi zsellér-napszámos-béres családban született. 1940 végéig, bevonulásáig mezőgazdasági cselédként dolgozott

szülőhelyén. Katonai szolgálata alatt, 1942 végén jelentkezett a rendőrséghez, ekkor került fel Budapestre. 1946-tól a Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóságnál állt szolgálatban. A KEOKH-ot 1948-ban az ÁVH vette át, Balogh Jánost 1952 januárjában a háború előtti rendőrségi szolgálata miatt elbocsátották. Ekkor segédmunkás lett, de kiemelt káderként beiskolázták, így művezetői beosztásig jutott. Felesége, Béres Katalin (Debrecen, 1921–Budapest, 1982) részben földműves-napszámos, részben szakmunkás – gyári munkás közegből származott, apja asztalossegéd volt. 1948 és 1966 között a Kábel- és Műanyaggyárban dolgozott segédmunkásként, majd a Fővárosi Dohánybolt Vállalatnál lett boltvezető. A fővárosba, illetve az agglomerációba (Vecsés) már gyerekkorában felkerült.

Fotógyűjtemény:

Kiss-Kuntler Árpád fotógyűjteménye

Kiss-Kuntler Árpád karrierje több évtizedes múltra tekint vissza, számos jelentős sajtóterméknél (*Népszava, HVG, Világ*) dolgozott fotóriporterként. Budapesti kötődésű fotósként, a főváros arculatváltozásának dokumentálása okán, fotógyűjteménye megvásárlását kiemelten fontosnak véltük intézményünk fotótári iratanyagának gyarapítása szempontjából. Egyúttal egy jelentős szakmai életúttal rendelkező fotós életművét sikerült a levéltár fotótári gyűjteménye számára beszerezni.

A Lakógép – avagy jelenetek a bábuk életéből (Batha László és Kiss-Kuntler Árpád 1982-es munkája) a Budapesten mind nagyobb ütemben épülő és a jövőben valószínűleg ugyanilyen ütemben leromló lakótelepeknek a mindennapi életre gyakorolt hatásáról (kiüresedés, elidegenedés stb.) készült a fotósorozat. Két lecsupaszított és különböző pózokba beállított makettbábu testesített meg egy lakótelepi házaspárt, akiknek egy napját dokumentálták végig fotóikkal különböző helyszíneken (pl. lakás, lakótelep, munkahely, utca).

A Budapest kilométerenként (1983–2006) c. fotósorozatban a város metszetét készítette el, miszerint egy képzeletbeli tengelyen (ez észak-déli irányban például a Váci utat is magába foglalta) 1000 méterenként megállva készített fotókat 1983-tól kezdve eddig 4 alkalommal, 2026-ban tervez egy ötödik sorozatot. Mindig pontosan ugyanarról a helyről készülnek (GPS-koordinátákat rögzítettek a fotókhoz), és nagyon látványosan bemutatja Budapest arculatváltozását az 1980-as évektől napjainkig.

Kisebbsorozatai közül megemlítenénk a főváros külső városrészeiben (Újpest, Újpalota) készült fényképei, amelyen az 1950-es években készült fotókat reprodukált hasonló beállításokból 50 év távlatából, ezzel is bemutatva azt a változást, amelyen az egykor különálló települések milyen fejlődésen mentek át az elmúlt évtizedekben, illetve a főváros különböző pontjain (pl. pályaudvarokon) készült szociofotói. A fotógyűjtemény megvásárlása megtörtént, az átadás 2026

folyamán várható. A gyűjtemény feldolgozása az átadást követően rögtön megindulhat, terveink szerint egy album is megjelenhet Kiss-Kuntler Árpád fotóiból a BFL kiadásában, amelyet ő maga állítana össze. Az iratanyag levéltárba kerülése nyomán a fotók a hatályos jogszabályok szerint lesznek kutathatóak, értékes vizuális forrásként mielőbbi célunk a fotók feldolgozása és publikálása a levéltár által használt felületeken.

Egyedi dokumentumritkaságok:

XV.9 Dr. Balogh Péter Botlatókő helyett c. kézírata

A kézirat egy többgenerációs, az ükszlőkkel induló, az 1820 évektől 1973-ig tartó időszakot lefedő zsidó családtörténeti elbeszélés, budapesti kötődéssel. A család egyik ágon német eredetű, másik ágon kaposvári kötődésű. Távoli ágon a felmenők között van Mannheimer Frigyes (Reichenau, 1809–1888) rabbi (Győr, Pécs, Veszprém, Budapest), valamint fia, Magyar Mannheimer Gusztáv festőművész (Pest, 1859–Budapest, 1937). A család a holokausztot Budapesten élte túl. A kézírathoz kiterjedt leszármazási ábra van mellékelve.

VII.102 A Markó utcai fogházból bombaveszély miatt elküldött letartóztatottak névsora

Az aukción vásárolt büntetés-végrehajtási iratok a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszéki Fogház két állagát gazdagították: egyrészt a fogolynyilvántartásokat (VII.102.d), másrészt a pénztári iratokat (VII.102.e). A fővárosi fogvatartói intézmények 1944–1945 fordulóján, az „átlagos” fogvatartottakon kívül, jelentős számú sárgacsillag viselésére kötelezettet őriztek. Az Igazságügyminisztérium illetékes vezetőjének iránymutatása szerint az intézetekből, az oroszok megérkezése előtt mindenkit szabadon kellett engedni. A dokumentum a Markó utcai fogházból 1945. január 2-án bombaveszély következtében elengedett személyek névsorát tartalmazza; ez a nagyjából 150 fős adatállomány más forrásból eddig nem volt ismert. Az intézményből az 1935–1949 közötti időszakból rendelkezésre állnak ugyan fogyatéki nyilvántartókönyvek, azonban éppen az 1944–1945-ös évek hiányoznak a sorozatból, így a megszerzett irat e hiány részbeni pótlását teszi lehetővé. A másik dokumentum a fogház házipénztárának 1945. januári letétbe helyezéséről szól. Jelentőségét elsősorban az adja, hogy Budapest bombázásának időszakából az intézmény működésére vonatkozóan alig rendelkezünk forrásokkal, ezért e folyamat dokumentálása gyűjteményünk egy fontos hiányát pótolja.

Tanulmány budapesti agglomeráció területrendezési munkáinak megalapozásáról

A Budapest főépítésze címet 1990 előtt használó Városrendezési Ügyosztály vezetőjének (később ténylegesen is Budapest főépítésze) tervtárát több részletben vette át a BFL. Ezek között a teljes város arculatát, rendezését, szabályozását és építésének irányait összefoglaló tervdokumentációk

találhatók, munkapéldányok és jóváhagyást nyert, települési léptékű tervek is. Ez az 1973-as dokumentum azonban nem volt az átvett iratok között, noha a készíttetője éppen a nevezett ügyosztály volt, így egy saját példánynak a saját tervtárukban is meg kellett volna lennie. Mint átfogó, több település rendezését érintő tanulmányterv érdemel figyelmet.

Budapestre vonatkozó szovjet katonai térképek

A szovjet hadsereg által Rigában hagyott térképanyagból a Budapestre vonatkozók hungarikaként kerültek megvásárlásra (öt eredeti és hat digitális formátumú térkép). A térképekről leolvasható, hogy a szovjet hadseregnek milyen információi voltak Magyarországról az 1980-as években. A térképek jelentősége, hogy a hidegháború végén a térbeli információnak nagy szerepe volt (egyes szelvényeken még Bécs ábrázolása is látható).

X. és XXII. kerületi térképek, valamint XXII. kerületi barlanglakások lakónyilvántartó könyve

A Közép-európai Bányászati Fejlesztési Iroda Kft-től történt vásárlás. A BFL terv- és térképtári gyűjteményében nem találhatók ún. mélyépítési objektumokra (felszín alatti létesítmények, utak, hidak) vonatkozó tervdokumentációk, úgymint:

- Kőbánya, 1:10 000, 1880 körül? - XV.16.e.261/17
- Kőbányai pinceveszélyeztetettségi tanulmány, 1:2000 - XV.16.g.212/10
- Kőbányai pinceveszélyeztetettségi tanulmány, 1:1000 - XV.16.g.212/11
- Budafoki pinceveszélyeztetettségi tanulmány (Bp. XXII. ker. Budafok pincerendszerének leírása és rajzi megjelenítésének melléklete), 1:5000, 2009 - XV.16.g.224/29
- Budafoki pinceveszélyeztetettségi tanulmány, 1:1000 - XV.16.g.224/30
- Budafok és környéke. Felszíni földtani térkép, 1:10 000 - XV.16.g.224/31
- Nagy-Budapesti pincekataszter XXII. kerület helyszínrajz, 1:1000, 1972 - BFL XV.16.g.224/32
- Kőbányai pince építészeti felmérése, 1963. BFL XV.17.h. 137. tétel

A kutatók ugyanakkor ezeket az objektumokat is keresik, ezért volt indokolt a felszín alatti X. kerületi és XXII. kerületi pincerendszerekre vonatkozó térképek megvétele. A térképek recens felmérések által rögzített állapotot mutatnak. Ugyanebben az iratanyagban volt megtalálható a XXII. kerületi barlanglakások lakónyilvántartó könyve, az ilyen típusú dokumentumok nagyon ritkán maradnak fenn, forrásértékük rendkívüli, a barlanglakásokban lakók szociális körülményei stb. ismerhetők meg.

Megvásárolt dokumentumok fondjegyzéke:

I. Árverés útján négy kisebb személyi fondot szereztünk meg, amelyek a következők:

XIV.387 Dr. Telkes Zsuzsanna és Fludorovics Edéné sz. Bozó Terézia tanárnők fényképhagyatéka

XIV.391 Szenté József építőmester töredékes iratai

XIV.393 Wolf Sándor adóhivatali tiszt családi levelei

XIV.403 Sajó Sándor tanár, tankerületi főigazgató és költő iratai

II. Magánszemélyektől, illetve cégektől történt vásárlással egy nagyobb terjedelmű családi, és egy nagyobb, valamint egy kisebb terjedelmű személyi fondot hoztunk létre.

XIII.107 A Szécsi–Deutsch család és Varsányi Irén iratai, valamint dr. Borsos József fővárosi mérnök iratai

XIV.397 Patachich Iván és felesége levelezése

XIV.408 Balogh Éva manöken, reklámfelelős iratai

Fotógyűjtemény:

Kiss-Kuntler Árpád fotógyűjteménye

Egyedi dokumentumritkaságok:

XV.9 Dr. Balogh Péter Botlatókő helyett c. kézírata

VII.102 A Markó utcai fogházból bombaveszély miatt elküldött letartóztatottak névsora

Tanulmány budapesti agglomeráció területrendezési munkáinak megalapozásáról

Budapestre vonatkozó szovjet katonai térképek

X. és XXII. kerületi térképek, valamint XXII. kerületi barlanglakások lakónyilvántartó könyve

Budapest, 2026. február 3.

Dr. Kenyeres István
főigazgató
c. egyetemi tanár